

Puugid

Marju Peärnberg

2018

Puugid

Puugid

Puuk

- **Puuk** on ämblikulaadne, kes läbib kolm elufaasi:
 - Vastne, nümf, täiskasvanu
- Elutsükkel 2- 3 aastat. Oma elutsükli normaalseks läbimiseks peavad puugid igas arengustaadiumis üks kord verd imema
- Eestis võivad haigusi edasi kanda võsapuuk, laanepuuk. Üldse Eesti 5 liiki puuke. Puugihooaeg aprill- oktoober.

Ennetamine

- Metsas käies kannu heledat rõivastust-
kergem märgata
- Pikad püksid, sääreotsad sokkide või
jalanõude sees
- Metsast tulles kontrolli hoolikalt keha ja
riideid

Esmaabi

- Eemalda kiiresti puuk:
 - Võta pintsettide või küüntega puugist kinni nii naha lähedalt kui võimalik, keera vastu kellaosuti liikumise suunda, tõmba välja (hoidu puugi tagakeha pigistamast)
 - desinfitseeri;
- Jälgi oma tervist vähemalt kuu aja jooksul:
 - Gripilaadses tunnused, peavalu, halb enesetunne
 - Sügelemine, punetus hammustuskohas

Haigused, mida puugid levitavad

Puukentsefaliit

Borrelioos e. Lyme` tõbi

Puukentsefaliit

- KNS haigus, ajupõletik.
- Tekitab viirus, mis levib puugihammustuse vahendusel
- Peiteaeg 1- 2 nädalat peale puugihammustust

Puukentsefaliidi tunnused

- palavik, peavalu, lihasvalu (gripp)
- vaevused kestavad umbes nädal. Seejärel enamik tervistub. Igal kolmandal nakatunul tungib viirus(RNA) ajju, ajukelmetesse
- kõrge palavik, tugev peavalu, kaelakangestus, oksendamise, uimasus, halb enesetunne
- haiguse läbipõdemine annab eluaegse immuunsuse
- immuniseerimine võimalik

Puukborrelioos e. Lyme'i tõbi

- Puugi kiire eemaldamine on haiguse vältimise seisukohalt oluline
- Puukborrelioos on multisüsteemne haigus
- Sagedasemad esinemisvormid:
 - Erythema migrans
 - Artriit
 - neuroborrelioos
- Haigusnähud võivad tekkida ka närvisüsteemis, liigestes, südames. Alati ei pruugi eelne da nahapunetust

Erythema migrans

- Esinemissagedus 60-85%- kõige tüüpilisem on ringikujuline nahapunetus üle 5 cm, mis tekib hammustuskohal mõne päeva kuni 4 nädala pärast. Punetav laik laieneb, keskelt heledam . Hiljem punetus kaob.
- Kaasneb väsimus, palavik, peavalu, kaelalihaste kerge jäikus, liigeste ja lihaste valu
- Punetav laik võib püsida kuid ja kaob ise
- Ilma antibiootikumi ravita võib haigus levida teistesse elunditesse.
- Punakas lööve, mis on puugihammustuse kohal mõni tund peale hammustust, ei ole EM, on seotud pigem ülitundlikkusega

Lyme'i artriit

- Liigeste põletik- ägenemised, liigesturse, haaratud üks või kaks suurt liigest, sagedamini põlveliigest.
- Ilma ravita kestab haigus aastaid
- CRV, erutrotsüütide settereaktsiooni kiirenemine on normis

Neuroborrelioos

- Esinemissagedus 10-15%
- Äge, mõni nädal peale nakatumist
- Viiruslik meningiit, radikulopaata, sclerosis multiplex episood, n'onärvi paresteesia, kraniaalnärvide haaratus, müeliit, entsefaliit
- Diagnoosimine- kliiniline pilt, põletiku leid liikvoris, algul IgM ja IgG antikehad vereseerumis võivad puududa, kuid 6-8 nädalat hiljem on IgG antikehad määratavad

Puukentsefaliit- vaktsineerimine

- Tavaline skeem:
 - esimesel aastal 2 süsti 1-3 kuulise vahega.
 - aasta möödudes 1 süst
 - Kolme aasta pärast 1. revaktsineerimine
 - Järgnevad revaktsineerimised iga 3-5 aasta järel (60+ aastased iga 3 aasta järel)
 - Kaitse saabub peale 2 süsti tegemist

Lyme'i tõve muud sümptomid

- Krooniline atroofiline akrodermatiit- harva. Punane või punakaslilla nahk jäsemete sirutuspindadel, nahk atroofiline, sülmed.
- Lümfotsütoom- harva. Valutu sinakaspunane sülm või laik kõrvanibul, rinnanibu piirkonnas
- Südamehäired- harva- atrioventrikulaar blokaad, rütmihäired, perikardiit, müokardiit
- Silmakahjustus- harva

Lyme' tõve ravi

- Vaktsiini pole
- Iseloomulike kliiniliste sümptomite korral seroloogiline test kinnitab diagnoosi.
- Eesti rahvastikus on kõrge borrelioosivastaste antikehade tase veres, sest palju on olnud puukidega kokkupuuteid piirkonnas.

Haiguse järel võivad antikehad kaua olla veres

- Antibiootikumravi
- IgG tüüpi antikehad määratavad- peavad olema tugevalt pos.
- Ülediagnoosimise oht
- Lyme tõve järgne sündroom- väiksel osal sümptomid püsivad või korduvad 6 kuud peale ravi- väsimus, ärritatavus, labiilsus, unehäired, mäluhäired, kontsentratsiooni häired, stressitaluvus vähenenud
- Enamik paraneb kiiresti peale ravi, mõnel võtab kuid
- Artriidi haiged paranevad täielikult, kuid aeglaselt, kuid. Neist alla 10% ei allu antibiootikumidele.

Statistika

Puukentsefaliit

- 2007- 140 juhtu
- 2008- 90 juhtu
- 2009- 179 juhtu
- 2010- 201 juhtu
- 2011- 250 juhtu

Borreliaos e. Lyme'i tõbi

- 2007- 721 juhtu
- 2008- 1423 juhtu
- 2009- 1787 juhtu
- 2010- 1721 juhtu
- 2011- 2303 juhtu